

บทนำ

1.1 ความจำเป็นและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีหลักการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อบวชน ส่วนงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้แก่เด็กในวัยเรียนภาคบังคับทุกคน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้สามารถช่วยตัวเองและเป็นพลเมืองที่ดี (คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานที่สังคมจัดตั้งขึ้น เพื่อสนองความต้องการของสังคมในด้านการให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมนั้น ๆ หน่วยงานทางการศึกษาใด ๆ ก็ตามจะสามารถดำเนินกิจการให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นต้องมีการจัดการหรือการบริหารงานอย่างมีขั้นตอน มีแบบแผน และต่อเนื่องกันอย่างมีระบบ (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2533)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528) ได้กำหนดงานโรงเรียนประถมศึกษาออกเป็น 6 งาน ให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนรับผิดชอบและถือปฏิบัติ ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แต่สถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษามีสภาพที่แตกต่างกันในปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียน สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจของชุมชนจึงทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษามีลักษณะหลากหลาย มีความแตกต่างกันในด้านปริมาณและด้านประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้ดำเนินการปฏิบัติการที่สำคัญในการที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด จึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2536 ขึ้น โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ใช้เป็นแนวทางในการบริหารการดำเนินงานและการประเมินผล

จากเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้นนี้ยึดภารกิจและขอบข่ายงานของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 6 งาน ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นกรอบในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานให้สอดคล้องกับขอบข่ายงานการบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ เป็นหน่วยงานทางการศึกษามีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด จำนวน 758 โรงเรียน และมีสถานศึกษาย่อย (สาขา) ของโรงเรียนอีกจำนวน 23 แห่ง ซึ่งโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันทั้งในด้านจำนวนนักเรียน จำนวนครู งบประมาณการดำเนินงานและการบริหารงานโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด มีสภาพและปัญหาแตกต่างกันไปด้วย ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ จึงทำการศึกษาวิจัยถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องในการที่จะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ในงาน 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยแยกตามขนาดของโรงเรียน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) รายงานสภาพการปฏิบัติและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ
- 2) ช่วยให้โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามภารกิจและนำปัญหาที่เกิดขึ้นไปกำหนดเป็นแนวทางและมาตรการ

แก้ไขการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการบริหาร การดำเนินการ และการประเมินผลโรงเรียนประถมศึกษา

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1) เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง แนวทางการบริหารงานในการพัฒนา การศึกษาและการดำเนินงานในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติกำหนดขึ้น ในปีพุทธศักราช 2536 เพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้โรงเรียนประถมศึกษาถือปฏิบัติ ในงาน 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2) สภาพการดำเนินงาน หมายถึง ความเป็นจริงในการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2536 ในลักษณะการจัดให้มีการปฏิบัติและปริมาณของการปฏิบัติ ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3) ระดับปัญหาการดำเนินงาน หมายถึง ระดับความเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดให้มีการ ปฏิบัติและปริมาณของกิจกรรมที่มีผลต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการดำเนินงานตาม เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานตาม เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งในการวิจัยนี้ได้แบ่งระดับปัญหาเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

4) งานวิชาการ หมายถึง งานเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน การวัดผลการศึกษา การนิเทศการสอน ตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ในโรงเรียน

5) งานบุคลากร หมายถึง งานเกี่ยวกับการจัดหาคนมาทำงาน การบรรจุแต่งตั้ง การมอบหมายงาน การพัฒนาบุคลากร การบำรุงขวัญ การให้สวัสดิการ การย้าย การให้ควมดี ความชอบ และการให้บุคคลพ้นจากงาน

6) งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับนักเรียนที่นอกเหนือจากงานการเรียนการสอน ได้แก่ การสำรวจเด็กเข้าเรียน การปกครองนักเรียน การรักษาระเบียบวินัย การส่งเสริม กิจกรรมนักเรียน และการจัดสวัสดิการนักเรียน เช่น บริการอาหารกลางวัน บริการแนะแนว บริการสุขภาพ กิจกรรมสหกรณ์ เป็นต้น

7) งานธุรการและการเงิน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับงานสารบรรณ การเงินและบัญชี งานวัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียน

8) งานอาคารสถานที่ หมายถึง งานเกี่ยวกับการจัดให้ได้มา การใช้ประโยชน์ในอาคารสถานที่ ได้แก่ อาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียน การบำรุงรักษาซ่อมแซมอาคารสถานที่ของโรงเรียนให้คงสภาพดีอยู่เสมอ

9) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง งานที่เอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การติดต่อ การให้ความร่วมมือ การประสานงาน และการช่วยเหลือชุมชน

10) ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน กรณีที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

11) ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

12) ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การแบ่งขนาดของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง แบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ

- โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 120 คนลงมา
- โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 121-300 คน
- โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป